

Učiteljski tovariš

Stanovsko političko glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveča«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/I. Rokopisov ne vračamo. Ne frankiranih pisem ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtek. Naročnina letno 60 Din za inozemstvo 80 Din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list s članarino. Oglaš po ceniku in dogovoru, davke posebe. Pošt. šek. rač. 11.197. Telefon 3112

Zadruga za kmetijski kredit in učiteljstvo

Danes, ko kmetovalec pri obstoječih ob-
čih kreditnih zavodih nima tako rekoč nobe-
nega kredita več, je ustanova zadruga za kme-
tijski kredit še prav posebno važna. Zaradi
omajane likvidnosti obstoječih denarnih za-
vodov je zaupanje publike za vlaganje pri-
hrankov čeprav neupravičeno, toda vendar —
padlo. Tisti, ki imajo denar, ga spravljajo in
ga tako odtegujejo prometu. Sami izgubljajo
obresti, obtok denarja pa je postal tako maj-
hen, da niti zdaleka ne more zadoščati. Na-
dejavati se je, da bo zaupanje v omenjene za-
druge vsled lokalne agitacije in možnosti
lažjega nadzorovanja njih delovanja ravno
vsled lokalne omejitve pripomoglo k temu,
da kmetijstvo ob pomoči države vendarle
pride do novih virov kredita in da se bo po-
živilo redno varčevanje ter da započne zopet
obrestonosno vlaganje denarja.

Vloga učiteljstva v teh stvarih je vele-
važna. In to ne samo z ozirom na izboljšanje
kmetijskega kreditništva in z ozirom na ob-
novitev zopetnega vlaganja denarja na obre-
sti, nego tudi za učitelja kot posameznika in
za stan. Ljudje, ki sprejemajo denarne vloge
in ki dajejo posojila, čeprav ne iz svojega,
dobijo med narodom prav poseben ugled in
spoštovanje. Njih položaj med narodom po-
stane sila važen, tako važen, da so ljudje oko-
li denarnih zavodov v preteklosti to okolišči-
no marsikje izkoriščali celo strankarsko in so
kreditnojemalca vezali na pripadnost k stran-
ki, kateri je pripadalo vodstvo takega zavo-
da. Tako smo pri nas imeli različno usmerje-
ne hranilnice in posojilnice. Slično je bilo tu-
di drugod. Posebno kmetijsko ljudstvo je bilo
v tem pogledu tudi v svojih lastnih kreditnih
zadrugah, razhajznovkah, izročeno v oblast in-
teligentov, ki so jih vodili in ki so večinoma
bili eksponenti političnih strank.

Učitelj, ki bi se sedaj lotil dela v kmetij-
skem kreditništvu, v velikanski večini tudi v
predsedstvanjuarški dobi ni bil tako fanatičen
stranar, da bi svoj vpliv kot funkcionar v
kreditnih ustanovah strankarsko izrabljaj, po-
večini je bil in je še idealist, ki mu je najprej
pred očmi interes naroda, njegov mir in na-
predek.

Ko se je bil pred nekako 9 leti začel
v ministrstvu za kmetijstvo pripravljati osnu-
tek zakona o zadrugah za kmetijski kredit,
se mi je izrečno reklo, da se hoče s tem pre-
prečiti, da bi bili krediti zadeva strank itd.,
nego da se hoče, naj bi bili predvsem to, kar
bi morali biti in čemur so namenjeni in da
ima biti izključeno vsako strankarstvo. Kre-
dit ima biti v podporo in oporo gospodarstva
in samo gospodarski naj bo. Sodelovanje uč-
iteljstva v teh novih zadrugah bo lahko sreča
za kmetijstvo, za njih same pa bo tudi poleg
zavesti, da delajo za istinske koristi naroda,
donašalo ugled in spoštovanje, pa končno tu-
di lahko nekaj zaslужka. Marsikateremu, ki
ga je potreben, bi prišel prav in bi mu ne bil
v nečast.

Na deželi bo manjkalo inteligentov, ki
bi mogli take zavode voditi ali vsaj opravljati
tehnično delo. Te zadruge ne bodo imele ve-
liko režijskih sredstev, ker bodo poslovale ob
razmeroma majhnih zaslужkih in zato si bodo
malokje mogle držati stalno tehnično osebje,
dočim bi učitelj mogel priložnostno vse delo
skoraj igrati opraviti (vsaj pri manjših) in za
to dobiti vendarle neko honoriranje svojega
dela. Če se prav oprime stvari že pri ustanav-
ljanju, ne bo igral tiste podrejene vloge, ka-
kor jo je žalilob prej marsikdaj moral, bil je
le bolj pisac, sedaj bi lahko bil uvaževan so-
činitelj.

Sedaj pa k stvari sami.
Na osnovi čl. 17. zakona o kmetijskem
kreditu je bil leta 1925. izdan tozadevni prav-
ilnik, katerega je sedaj vlada nadomestila z
novim z dnem 21. marca t. l. (»Službene no-
vine od 25. marca t. l.). V »Službenem listu«
naše banovine še ni objavljen, zato naj tu
sledi nekaj podatkov, ker sedaj se bo zakon
začel definitivno izvajati.

Namen in naloga zadruga za kmetijski
kredit je, kakor se da že iz imena sklepati,
pač racionalno preskrbovanje kmetovalcev s
kreditom ob podpori države.

Najnižja in najvažnejša edinica te usta-
nove je krajevna zadruga za kmetijski kredit,
njej nekako nadrejena instanca kot nekaka
zveza in revizijska oblast je banovinska za-
druška za kmetijski kredit na sedežu banske
uprave, najvišja in kot nekaka centralna zve-
za vseh pa zemaljska (deželna, celodržavna)
zadruga za kmetijski kredit v Beogradu.

Od številnosti krajevnih zadrug je odvis-
no tudi uspešno poslovanje ostalih, nadreje-
nih stopenj. Ker bo država pomagala z de-
narnimi krediti, je važno, da se pri nas čim
prej ustanovi čim več krajevnih zadrug.

Pozanimajmo se torej tu o krajevni za-
druški za kmetijski kredit.

Ustanavljati jih smejo samo kmetovalci
brez vsakega predhodnega dovoljenja ali
vprašanja. Vendar morejo biti njeni člani tu-
di nekmetovalci, posluževati pa se ne morejo

ugodnosti za dobivanje kredita, ker ta je na-
menjen samo kmetijstvu.

Baviti se sme ta zadruga samo z daja-
njem kreditov kmetijske prirode, vsi drugi
posli so ji prepovedani.

Jamstvo je neomejeno in solidarno. To je
prav in potrebno, ker to povečuje zaupanje
vlagateljev in priganja vodstvo k previdnosti
pri dajanju kreditov, s čimer je onemogočeno
prezadolževanje posameznika.

Okoliš zadruga se običajno krije z okoli-
šem ene, lahko pa tudi več občin. V isti ob-
čini ustanovitev še ene ali več takih zadrug
načeloma ni dopustna.

Zadruge more ustanoviti najmanj dvajset
kmetovalcev. Člani lahko postanejo tudi raz-
na kmetijska udruženja, razen hranilnic in
posojilnic. Hranilnice in posojilnice ter slični
kreditni zavodi se morejo pretvoriti v zadru-
go za kmetijski kredit (ako taka že ni usta-
novljena), če likvidirajo in se popolnoma pri-
lagodijo pravilom zakona za kmetijski kredit.
Marsikje pri nas bi taka prilagoditev morda
bila umestna.

Delež mora znašati najmanj 100 Din,
vplača se lahko v obrokih. Glasi se na ime.

Druga notranja upravna vprašanja odn.
določila so slična določbam pravil drugih za-
drug, radi revizije pa veljajo tu posebna za-
konska določila. Redni občni zbor se mora
vsako leto izvršiti do 31. marca.

Naloga krajevne zadruge za kmetijski
kredit je:

Urejen in oskrbovan šolski vrt

Ko se ocenjuje delo učitelja vrtnarja, se
često čuje trditev, da so šolski vrtovi po ve-
čini slabo urejeni. Ker se take sodbe ponav-
ljuje tudi v zadnjem času, bo prav, če tako
trditev nekoliko razčistimo ter poklicanim in
nepoklicanim sodnikom uravnamo smer kriti-
ke tako, da bo pravična s strokovnega in go-
spodarskega stališča.

Zdi se mi namreč, da sta v zgornjem na-
slovu združena dva pojma, ki v praktičnem
življenju predstavljata vsak za sebe celoto.

Kaj je torej z urejenim šolskim vrtom?
V splošnem se smatra za urejen vrt samo oni
vrt, ki ima lepa ravna pota in stezice, enako-
merne rabate in gredice, kjer so drevesa in
drevesca posajena v ravnih vrstah itd. Še
lepše urejen se nam vrt seveda zdi, če ima
končno poleg vsega tudi vrtno lopo, pa če ta
namenu in potrebi odgovarja ali ne. Je seve-
da še dokaj reči, ki delajo videz dobro ureje-
nega vrta, ki pa jih ne bom našteval.

Prav tako! Verujem tudi jaz, a se moram
vprašati, če je tako urejen vrt zasluga le uč-
itelja vrtnarja.

Kdor pozna vsaj od vrha vrtove naših
šol, ta ve, da ni tako. Nič lažjega, kakor na
ugodnem svetu izpeljati ravne ali lepo za-
okrožene poti in stezice, ki tako čudodelno
vplivajo na naše oko, posebno če je v vrt-
narju nekaj okusa in praktičnega znanja.

Drugače je pa s tole stvarjo na vrtovih,
kjer je še o sv. Jakobu »ledena« zemlja, kjer
ne moreš postaviti niti dvoje dreves v ravno
vrsto, kjer ne moreš na tako enostaven način
izpeljati stezice (o potih niti ne govorim na
naših »vrtičkih), kjer ne moreš spraviti v red
niti par desetih dreves v drevesnici itd.

Razporeja in ureja se tak šolski vrt ta-
ko, kakor zemljišče dopušča, tu tudi vrt vodi
vrtnarja, v prvem primeru pa vrtnar vodi
zemljišče po že izdelanem načrtu.

Ureditve obeh zahteva dela in celega
človeka, le da ima prvi dane vse pogoje, dru-
gi si jih pa mora sam ustvariti. Zavedam se,
da je prvi za oko lepši, a ne morem trditi, da
je urejen samo prvi, drugi pa, ki je morda kje
ob hribovski šoli na kamenitem svetu, pa ne.

Škocijanska kronika je v zadnjem tednu
zabeležila dva sirova pretepa, ki sta oba za-
hlevala smrtno žrtev. Na žeganju... je po
divjem pretepu obležal smrtno nevarno po-
škodovan...

Do sirovega pretepa je prišlo tudi v...
kjer se je vršilo žeganje... Točila se je
močna kapljica... Ko se je posestnik J. P.
precej napil... Po kratkem rvanju se je zgru-
dil... oblit s krvjo. P. je z nožem nekajkrat
sunil še v obraz... Celo komaj 14-letni sin
posestnika P. je obdeloval nasprotnike s ste-
klenicami in kozarci...

(»Jutro« 14. maja.)

Odprite časopise v torek in sredo pa tu-
di druge dni in čitajte boste vedno polno ena-
kih poročil. Vedno isti refren... kapljica...
pretep... nož... oblit s krvjo.

Koliko nesreče, koliko gorja!

A koliko še več skritih tragedij, poga-
ženih sreč, uničenih nad, uničenih življenj,

1. dajanje kratkoročnih in srednjedolgo-
ročnih kreditov svojim članom za izboljšanje
ter pocenitev proizvodnje, seveda proti var-
nosti;

2. dajanje kreditov članom za nabavo
kmetijskih proizvodnih potrebščin, kreditov
za skupno pridelovanje, predelovanje in za
skupno vnovčevanje kmetijskih dobrin;

3. sprejemanje vlog na obresti v obče,
torej tudi od nečlanov;

4. gojitev štednje tako pri odraslih kakor
tudi pri otrocih, tkzv. dečja štednja;

5. strogo nadzorstvo nad uporabo danih
posojil in kreditov;

6. strogo izvajanje določil, kakor si jih
za poslovanje zadruge postavijo člani s pra-
vilnikom.

Do rezervnega fonda člani nimajo pravi-
ce. Ta se nabira in uporablja v prvi vrsti za
izravnanje morebitnih poslovnih izgub.

Banovinsko zadrugo kot zvezo tvorijo
krajevne zadruge za kmetijski kredit. Vsaka
članica mora imeti vsaj en delež po najmanj
1000 Din.

Mnenja sem, da vprašanja: »ali naj se
angažira v delu za te ustanove kmetijskega
zadružnega kreditništva« — učiteljstvo, ne
more in ne sme prezreti, nego ga mora teme-
ljito premisliti z narodnogospodarskega, kul-
turnega in državopolitičnega vidika z ozirom
na današnji položaj denarnega trga ter z ozi-
rom na lokalne potrebe in razmere.

Menim, da se bo odločilo za aktivno in
iniciativno delovanje v tej stvari.

Dipl. agr. A. Jamnik

Torej, ne glej vrta samo od daleč, ne sodi po
vtisih, ki si jih dobil mimogrede, poglej malo
globlje, potipaj po vzrokih, šele potem po-
stavi ceno za vrt in vrtnarja!

Mislím, da nisem v zmoti, če pravim, da
se končno pri oceni vrta ne smemo prvo in
edino vprašati, kako je urejen, ampak — ka-
ko je oskrbovan! Ali je oskrbovan tako, da
služi kot učilo in obenem gospodarskim pri-
likam tamkajšnjega kraja, — to se mi zdi
najvažnejše vprašanje.

Kaj pomaga vrt, ki ima sicer res lepe po-
ti, posute z belim peskom, ki ima zaokrožene
stezice in ravne gredice, če rasto v njem bol-
ne in izmalicene kljčke namesto lepih, oskr-
bovanih dreves? Kaj mi pomagajo ravne gre-
dice, če jih preplavlja plevel ali za kraj nepo-
trebne in neprimerne kulture, da o vrtu kot
učilu niti ne govorim, kvečjemu kako ne bi
smelo biti.

Cenim vrt po njegovi oskrbi, po tej vrt-
narja, da ne delam nikomur krivice.

Velika večina naših šolskih vrtov se mo-
ra ocenjevati na tej osnovi, ker se da dobro
oskrbovati tudi vsled razmer »slabo« urejen
vrt, ki je oskrbovan tako, da nudi šoli in
kraju ono, kar mora in kar se od njega za-
hleva. Šolski vrt mora dati smer gospodars-
skemu napredku dotičnega kraja, z njega se
morajo čitati težnje in pomanjkljivosti v go-
spodarstvu kraja, potem bo vrt del naše na-
rodne šole. Torej, najprej oskrba, ki mu da
obliko, ki pa nikdar in nikoli ne more biti
zveličavna in edino merilo.

Takole pravim, da se čuje glas iz vrst
vrtnarjev-učiteljev, ki ne morejo svojih vrtov
urediti za »oko«, ki ga urejujejo po svojih
močeh in z ljubeznijo in imajo vedno v vidu
potrebe našega ljudstva, ki se prav resno za-
vedajo, da so zaradi naroda — tudi vrtnarji.

Pa tudi zato, da pride na uho onim, ki
cenijo vrt le z »metrom« in vrstico po belem
pesku — ali morda iz udobne lope ob žgočem
poletnem soncu — misleč, da se tu in tako
ustreza potrebam našega časa!

Petelin — Škrilj.

Tudi zelo važen problem

uničenih rodbin, o katerih ne čitate, o kate-
rih ne slišite, komaj, komaj zvedo najbližnji
sosedje, pa še ti ne vsi!

— Alkohol je zato najhujši sovražnik
človeštva, ker nas izroči na milost in nemi-
lost trenutku.

(Fürster, Schule und Charakter.)

Ravnatelj kaznilnice v Sremski Mitrovici
dr. Milan Kostić je obiskal nekoč kaznilniško
šolo. Učitelj je baš razlagal važnost in korist
vinske trte. Ko je učitelj končal, vpraša ravnatelj kaznjence, da li prinaša trta tudi kako škodo. Mlad kaznjence mu hitro in kratko odgovori: »Ljudje se opijanjajo z vinom, ne vedo, kaj delajo in tako nas je polna ta hiša!«

V šoli je bilo 20 mladeničev pod 24. leti.
Ravnatelj jih pozove, naj vstanejo tisti, ki so
prišli noter radi pijanstva. Vstalo jih je 15,
to je tri četrtine.

Na podlagi tega rezultata je začel dr. Ko-
stić proučevati vprašanje alkoholizma. Do

gнал je, da se je zgodilo približno 49% vseh
zločinov v pijanosti, v nekaterih letih še celo
55%.

Tabela »Gruber und Kraepelin« nam ka-
že sledečo sliko:

1143 telesne poškodbe, razdeljene na po-
samezne dni v tednu:
nedelja in prazniki 628 = 54,8%, pone-
deljek 182 = 15,9%, torek 95 = 8,3%, sredo
67 = 5,9%, četrtek 62 = 5,4%, petek 82 =
7,2%, sobota 94 = 8,2%.

Razdeljene po krajih:
gostilna in pred gostilno 742 = 66,5%,
stanovanje 86 = 7,7%, cesta 98 = 8,8%, de-
lavnice 87 = 7,8%, neznan 102 = 9,2%.

Dr. Anton (Graz) je pri 1000 slabomnih
otrocih dognal 829 starše. Od teh je imelo
471 očeta, 84 mater, 65 očetov in mater pijance.

Legrain je preiskal potomce 215 rodbin
pivcev. Med 640 otroci, ki so ostali od 814,
je bilo: 50,3% slabotnih, 30,8% pivcev, 22,7%
slabomnih, 20,5% božjastnih, 9,7% zločin-
cev. Itd. itd.

Dr. Mikšič je izračunal sledeče srednje
številke:

V Jugoslaviji zapijemo letno	4.202.400.000
radi »plavih« izgubimo	3.901.875.000

skupna škoda	8.104.275.000
--------------	---------------

Mislím, da je vse to tudi zelo važen pro-
blem, ki bi mu morali vzgojitelji naroda tudi
posvečati vsaj nekaj pozornosti.

Posebno slovenski učitelj!

Polkovni poveljnik brat Srb je, ko je pi-
sec teh vrstic na krstni slavi odklonil alko-
holno pijačo, začuden vzklíknil: »Kako to!
Ne znate ove »Jedan Slovenac i dve litre vi-
na tvori tercet!«

Torej je to zelo naš slovenski problem!

Rešili ga bomo vsaj delno le z intenziv-
nim delom, ki bi pa moralo biti že enkrat med
vzgojitelji organizirano.

Kje ste tovariši dobre volje, koliko vas
je, kako vam je ime?!

Horvat Rudolf, Škofja Loka.

Splošne vesti

— Razpis službenih mest. V 35. številki
»Učiteljskega tovariša« so bila objavljena
prosta službena mesta, ki nam jih je poslala
v objavo kr. banska uprava. V 38. številki
objavljena prosta mesta so bila popravljena
od strani ministrstva prosvete. Za vlaganje
prošenj naj se upoštevajo le mesta, objavlje-
na v 38. številki.

— Počitniški pedagoški tečaj na Pohorju.
»Pedagoška Centrala« v Mariboru priredi z
gmotno podporo kr. banske uprave v Ljub-
ljani v dnevih od 3. do 15. julija t. l. počitni-
ški pedagoški tečaj pri Ruški koči na Pohorju
(1250 m nadm. viš.). Tečaj je zamišljen kot
spojitev pedagoškega študija z letovanjem ter
bo nudil udeležencem ob enem s strokovno
izobrazbo tudi nekaj oddiha in razvedrila v
svežem planinskem zraku. Predavanja se bodo
vršila na prostem med zelenjem, za slabo
vreme pa je na razpolago prostorna dvorana.
Dopolodne bodo predavanja, popoldnevi pa
bodo služili solnčenju, kopanju ter izletom
na Pohorju. Ob večernih urah se bodo vršili
prosti razgovori o dopoldne predelanih pro-
blemih. Program tečaja bo v glavnem sledeč:

1. Biološke osnove pedagogike. — Prosv.

inšp. v pok. dr. L. Poljanec.

2. Očrt novejšega pedagoškega mladino-
slovja. — Prof. dr. Fr. Zgeč.

3. Glavni problemi pedagoške sociolo-
gije. — Prof. dr. J. Jeraj.

4. Didaktika naše šole. — Prof. G. Šilih.

5. Problemi podeželskega šolstva. — Šol.
upravitelj K. Doberšek.

6. Izbrana poglavja iz slovenske slovnice
in stilistike. — Gimn. rav. v pok. dr. J. To-
minšek.

7. Tehnika risanja na šolsko tablo. — Pro-
fesor R. Klopčič.

P. C. je preskrbela hrano in stanovanje
za dnevno ceno 35 Din, tako da bodo znašali
stroški za ves tečaj okrog Din 450—. K temu
pride še 50 Din vpisnine, ki naj se vpošlje
P. C. takoj po obvestilu o sprejemu. Radi
omejenega prostora bo mogoče sprejeti naj-
več 45 učiteljev in učiteljic. — Reflektantje
naj se prijavijo z navadno dopisnico najkas-
neje do 10. junija t. l. tajnici P. C. gđc. Josi-
pini Mlinaričevi, strok. učiteljici v Mariboru,
Vrtna ulica 23. Poznejše prijave se ne bodo
mogle upoštevati. Po sklepu tečaja bo pre-
jel vsak udeleženec potrdilo, da je prisostvo-
val predavanjem. Odbor upa, da se bo temu
razpisu odzvalo čim večje število učiteljstva
iz vseh krajev dravske banovine.

Pedagoška Centrala v Mariboru.

— Neguj svoje zobel! Tak je naslov knji-
žici, ki je ravnokar izšla in je bila poslana šol-
lam s plemenitim namenom, jo med našo mla-
dino in starši razprodati, da se ti seznanijo z
nego zob in z neprecenljivimi koristmi zdra-
vega zobovja. Na vsak razred so bile poslane
le po 4 knjižice, kar je malenkostno število in
se te pri dobri volji prav lahko spravijo v denar.
Na drugi strani pa podpremo delo in smoter